

ಬೋಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಬಳಕೆ

ಕಮಲಾ ವಿ. ಮುಕುಂದ

ಕೆಲವು ನೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಮಾನವಪ್ರಾಣಿ (ಆದಿಮಾನವ) ಆಫ್ರಿಕಾದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ, ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ಸಂಗಾತಿಯ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬಾಹ್ಯ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನ, ನಾವು ಈಗ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ, ತಲೆಬುರುಡೆಯೊಳಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಮೆದುಳು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರೊಂದಿಗೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಆಫ್ರಿಕಾದ ಸವನ್ನಾ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದಿಂದ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಎಳೆಯ ಮೆದುಳುಗಳು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ವಿಕಾಸವು ಬಹಳ ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ಕಾರಣ, ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಮೆದುಳುಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು ಮಕ್ಕಳ ಬಾಲ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಏಕೀಕೃತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ, ನಮ್ಮಂತಹವರು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಕಲಿಕೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಮೆದುಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಬೆಸೆಯಲು ಕಲಿಕಾ ಬೋಧನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸೃಜನಶೀಲ ಬಳಕೆಯೇ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಉಪಾಯ ಎಂದು, ಓದುಗರ ಮನವೊಲಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ನಿಗದಿತ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಸಮಯ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶ ಎರಡನ್ನೂ ಕೊಡುವಂತಹ ವಿಶೇಷ ಘಟ್ಟ ಎಂದೇ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಕಲಿಕೆಯ ಈ ಅವಧಿ 18 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿರಬಹುದು. ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೋ ಬಾಲ್ಯದ ಅವಧಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಪಾಲಕತ್ವದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಡಲಾಮೆಯ ಮರಿಗಳು ಜನಿಸಿದ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ). ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಎದುರಾಗುವ ಅನನುಕೂಲತೆ ಏನೆಂದರೆ, ಪರಿಸರದ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಿರುವುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಎಳೆಯರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುಗುಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ('programmed'). ಪ್ರಚೋದಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಂದನವಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಅಥವಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಹಾಗಾಗಿ, ಪರಿಸರವು ಹಠಾತ್ತನೆ ಬದಲಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದೇ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಅಥವಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹಠಾತ್ತನೆ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನವಜಾತ ಕಡಲಾಮೆಗಳು ಬೆಳಕಿನತ್ತ- ಅದು ಕಡಲ ಕಿನಾರೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃತಕ ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕೇ ಆಗಿದ್ದರೂ- ತಾವಾಗಿಯೇ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ). ನಮ್ಮ ದೀರ್ಘ ಬಾಲ್ಯದ ಬೆಲೆಯೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ಜನ್ಮಜಾತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಸರದಿಂದ ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

ಆದರೆ, ನಮಗೆ ಕಡಿಮೆ ಜನ್ಮಜಾತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವಾಗ, ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಅದೆಂದರೆ; ನಾವು 'ಖಾಲಿ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲ'. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳು ಹಲವಾರು ಜನ್ಮಜಾತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ, ಅವು ಅವರನ್ನು ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕಲಿಯಲು ತಯಾರಾದ ಈ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಶಿಶುಗಳ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆದ್ಯತೆ

ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಬಯಸಿದ್ದೇ ಆದಲ್ಲಿ, ನಾವು ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಜೊತೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸದೆ ಅಥವಾ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗದೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.

ನಾವು ಮಾಡಿರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾದವೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಿಸರಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮರೆತಿರುವುದು. ಜೀವನದ ಆರಂಭದ ಕೆಲವು ರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳು ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕುರಿತು ಸಹಜ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿಂದ ಆಳವಾಗಿ ಮನನವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದಶಕಗಳ ಕಾಲದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಭಾಷೆಗಳು, ಅಂಕಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ, ಜೀವಿಗಳ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ, ಇತರ ಮಾನವರ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ, ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಸ್ಪರರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡುವುದು, ಮಾತುಕತೆ, ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ, ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳು ಈ ವಿಭಿನ್ನ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬಹುಬೇಗನೆ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಭಾಷೆ(ಗಳ)ಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂವಹನ ಸಾಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಖ್ಯಾ ಸರಣಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಮುಂದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನರಾಶಿ ಹಾಗೂ ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ, ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳು, ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಯಾವುವು, ಯಾವು ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಕುರ್ಚಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇತರರ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಅವರ ಚಲನವಲನ ಅಥವಾ ಆಂಗಿಕ ಚಲನೆಗಳಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಲು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅವುಗಳ ಚಲನೆ, ವೇಗ, ದಿಕ್ಕು ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಶರೀರದ ಮೂಲಕ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಜನರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡುವ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದ್ಯಾವುದನ್ನೂ ಯಾರೂ ಅವರಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ದುಬಾರಿ ಆಟಿಕೆಯೋ, ಗೊಂಬೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪರಿಸರವೊಂದೇ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು, ಚತುರ್ಭುಜ ಸಮೀಕರಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದವರೆಗೆ ಕಲಿಕೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ವಿವರವಾದ ಬೋಧನಾ ವಾತಾವರಣದ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹೌದು, ಹಾಗೇ ಆಗಬೇಕೆಂದೇ ನಾವು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದೆವು. ಆದರೆ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಹೊರಗೇ ಆಗಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಮೆದುಳು ಪ್ರಬಲವಾದ ಬಹುವಿಧದ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ತರಗತಿಗಳು ನೈಜ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದವೂ ನಿರ್ಬಂಧಿತವೂ ಆಗಿದ್ದು ಪ್ರಪಂಚದೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರತವಾಗಲು ಸೀಮಿತ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ತರಗತಿಗಳ ಡೆಸ್ಕ್ ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮಕ್ಕಳು ಕರಿಹಲಗೆಯಲ್ಲೋ, ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳಲ್ಲೋ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲೋ ಇರುವಷ್ಟನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದಷ್ಟೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ ಅವರು ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದಷ್ಟೇ ಬಯಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಯುವ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೆರೆದಿರುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು

ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯ ಸಮೃದ್ಧ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ, ಈ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ-

ಮಕ್ಕಳು ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ, ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾ, ಮಾಡುತ್ತಾ, ಓದುತ್ತಾ, ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಆಲಿಸುತ್ತಾ, ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ, ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಬರೆಯುತ್ತಾ - ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಅವಕಾಶಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಲ ಪಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು, ಬ್ಲಾಕ್ಗಳು, ರಬ್ಬರ್ ಟ್ಯೂಬ್ ಗಳು, ಪಾಲಿಗನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಸಣ್ಣ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೈಜ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಹೊರ ತೆಗೆದಿದ್ದರೂ ತರಗತಿಯೊಳಗೆ ಸಂವಾದದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕರಾರುವಕ್ಕಾದ ಭಿನ್ನರಾಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಿನ್ನರಾಶಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅಥವಾ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿಸಿ ಪೂರ್ಣಾಂಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಸಮಂಜಸ ಭಿನ್ನರಾಶಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಆಟವಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತಹ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು, ಅಣುಗಳ ರಚನೆಯ ಮಾದರಿಗಳು ಮತ್ತು ನಕ್ಷೆಗಳಂಥವು, ಇಂತಹ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೈಜ ಪ್ರಪಂಚದ ಮುಕ್ತ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಂಡುಬರದಂತಹ ರೇಖಾಗಣಿತದ ಆಕಾರಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಟ್ಯೂಬ್ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಿಗಳಂತಹ 'ಕಚ್ಚಾ' ವಸ್ತುಗಳು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಎರಡು ಬಗೆಯ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ (ಟಿಎಲ್ಎಂ) ಬಗ್ಗೆ- ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಯ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ- ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ- ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಇತರ ಮಾನವ ಜಗತ್ತು. ಈ ಎರಡೂ ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂವಾದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಅವರನ್ನು ತರಗತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕರೆತರಬೇಕು- ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಿಯಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಜನರನ್ನು ಟಿಎಲ್ಎಂಗಳಾಗಿ 'ಬಳಕೆ' ಮಾಡಲು ಅಂದರೆ, ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಒಡನಾಟವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಅವರ ಸಹಜ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿಂದಾಚೆ, ಪರಸ್ಪರ ಒಡನಾಟದಾಚೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ:

ನಗರದಿಂದ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಶಾಲಾ ಆವರಣ ದೊರಕಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ. ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು, ಮರಗಳು, ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ನಾವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭಿಸುವೆವೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮರಳಿ ತಂದು ಬಿಡುವ ಕಾಲುದಾರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ತಂಗಾಳಿ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡ ಭೂಪ್ರದೇಶ ಅದು. ಮಕ್ಕಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ

ಕಲಿಯುವಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಡು ಪರಿಸರದಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಜಾಸ್ತಿಯೇ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆಟದ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆ ಹೊರಾಂಗಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ; ಇದರೊಂದಿಗೆ, ನಾವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಹಲವಾರು ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ನಿಗದಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಿಡಗಳನ್ನು, ಕೀಟಗಳನ್ನು, ಹಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಗಮನಿಸಿ, ಅವುಗಳ ವಿವರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು, ತಮ್ಮ ಸಂಗ್ರಹಿತ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ, ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವರು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಸಂಚಾರ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಬಂಡೆ ಮತ್ತು ಮರ ಹತ್ತಲು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಗುರುತುಗಳಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಗಮನಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ; ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಎಲ್ಲರೂ ಪರಿಗಣಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು ಎಂದು ನಾವು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೂ ಕಳೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಬಿದಿರು ಎಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ? ನಾವು ಕಾಡಿನ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪಳಗಿಸಬಹುದೇ? ಈ ಬಂಡೆ ಯಾವಾಗ ಬೀಳುತ್ತದೆ? ಝರಿ/ಶತಪದಿ ಹೇಗೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿತು? ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ನಾವು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಹೇಗೆಂದು, ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಊಹೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತೇವೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಗಳಿಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಜಾಲವನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತೆ ನಾವು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಕ್ಕಳು ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಕಲಿಯುವಿಕೆಗೆ ಬಹುತೇಕ ತಾಳೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಹಿರಿಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಜೀವವಿಜ್ಞಾನ, ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಭೂವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು! ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಕಲೆಹಾಕಬಹುದು, ಆದರೆ ಪರಿಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಬಲ್ಲ ಕಲಿಕೆಯ ಚೈತನ್ಯ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾವು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಮತ್ತು ಮಮತೆಯ ನಂಟು ಹೊಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ಎಳೆಯರು, ನಮ್ಮ ಗ್ರಹದ ಭವಿಷ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಗರದ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದರ್ಥ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳ ಸಣ್ಣ ತೋಪಿಗೋ, ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೋ ಕಿರು ಪ್ರವಾಸದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯಬಹುದು. ಶಾಲೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಇಂತಹ ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮರು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವಹನಗಳನ್ನೇ ಟಿಎಲ್‌ಎಂಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತರಗತಿಗಳೊಳಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬೆರೆಯುವ ಮಗುವಿನ ಒಲವನ್ನು, 'ನಿನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಡ'. 'ನಿನ್ನ ಸರದಿ ಬಾರದೆ ಮಾತನಾಡಬೇಡ', 'ನಿನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನೀನು ಕೆಲಸ ಮಾಡು, ಪರಸ್ಪರ ನೆರವಾಗುವುದು ಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ತಡೆಹಿಡಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ತರಗತಿಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಗಾತ್ರದವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ಶೈಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನಮ್ರತೆಯಿಂದಿದ್ದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲು

ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಾಖಲೀಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದರೂ, ತರಗತಿಯ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತೇವೋ ಎಂಬ ಶಿಕ್ಷಕರ ಆತಂಕವೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿರುವಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವಹನವು ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ತರಗತಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಂವಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ, ನಿಷ್ಪ್ರಿಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ!

ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು, ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವಂತೆ ವರ್ಷವಿಡೀ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ತರಗತಿಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವ ಸಂವಹನದ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಮಕ್ಕಳು ಓದಿದರೆ ಇತರ ಜಗತ್ತಿನ ಕಿಂಡಿಯನ್ನು ತೆರೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಮುಖಾಮುಖಿ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಇದು ಸರಿಸಾಟಿಯಾದುದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ನಾವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಹೊರಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಭಾಷಾ ತರಗತಿಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರ ಅಥವಾ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳು ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಯ ಜನರ 'ಬದುಕಿನಲ್ಲೊಂದು ದಿನ' (ಡೇ- ಇನ್- ದಿ ಲೈಫ್) ಎಂಬ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ - ಐಸ್ ಕ್ರೀಂ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ಸಂಚಾರಿ ಪೊಲೀಸ್, ಚಮ್ಮಾರ ಮತ್ತು ಆಟೋರಿಕ್ಷಾ ಚಾಲಕ- ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಿಯುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ, ದಶಕಗಳಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೂ ನಗರದ ಹಳೆಯ ದಿನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರೊಂದಿಗೆ ನಾವು ಸಂವಾದ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಜನರೂ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಲು - ಅವರಾರೂ ನಮ್ಮನ್ನೆಂದೂ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಎಂದು ಕರೆದಿಲ್ಲ!- ಬಹಳ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ; ಇವರ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಚಿತ್ರವಾಗಿ ದಾಖಲೀಕರಿಸಿ ಶಾಲಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ,

ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇತರರ ಜೊತೆ ನಡೆಯುವ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಬದಲಿಯಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂವಹನಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತರಗತಿ ಕೋಣೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ ... ಆದರೆ ನಾನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಓದಿದ ಲೇಖನವೊಂದರಿಂದ ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಿದೆ... ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಕುರಿತಾದ 'ಕನೆಕ್ಟೆಡ್ ವರ್ಡ್ಸ್' (Connected Words) ಎಂಬ ಲೇಖನ¹ ಅದಾಗಿತ್ತು. (ಅದನ್ನು ಈಗ ಅಮೆರಿಕದ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ). 'ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಮುಳುಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಗುರಿ ಹೊಂದಲಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. 'ಅವರನ್ನು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದು?' ಅಂದರೆ, ಅನಿಮೇಷನ್ನಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಜಲಪಾತ, ಅರಣ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಡಿಜಿಟಲ್, ವರ್ಚುವಲ್ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಈ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರು

ತಮ್ಮ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ನಡುವಿನ ನಂಟು ಏನು ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ತರಗತಿಯೊಳಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹುದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಮುಂದಿನ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ 'ಕನೆಕ್ಟೆಡ್ ವರ್ಲ್ಡ್'ನಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸರ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು' ಎಂದು ನಾವು ಆಶಿಸಬಹುದು' ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೇಖನ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ, ನಾವು ತರಗತಿಯೊಳಗಿಂದ ಸೀದಾ ವರ್ಚುವಲ್ ಜಗತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೇವೋ ಏನೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತದೆ!

¹ <https://www.wired.com/2015/08/key-digital-learning-bring-real-world/>

ಕಮಲಾ ವಿ. ಮುಕುಂದ: ಇವರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಲರ್ನಿಂಗ್ ಎಂಬ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತರುವ ಉಮೇದು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ, 'ವಾಟ್ ಡಿಡ್ ಯೂ ಆಸ್ಕ್ ಅಟ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಟುಡೇ?' (What Did You Ask at School Today) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು 2009 ರಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಪರ್ ಕೊಲಿನ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಅವರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ: kamala.mukunda@gmail.com

ಅನುವಾದ: ರೋಹಿಣಿ ಮುಂಡಾಜಿ : ಪರಿಶೀಲನೆ: ನಾಗಮಣಿ ಎಸ್. ಎನ್.